

OPERAATIO LIBERO

VALEUUTISET JA TROLLIT

Lauri Snellman, Merja Ellefson ja Jussi Hirvi

Suomen Operaatio Libero

Lisenssi CC BY 4.0

TROLLITEHDAS-PELI

- Mene YLE:n Trollitehdas-sivulle (trollitehdas.yle.fi) ja pelaa peli läpi.
VAROITUS: Pelissä simuloidaan rassistisen/fasistisen materiaalin jakamista netissä.
- Mieti vastauksia seuraaviin kysymyksiin ja laita vastaukset Flingaan:
- Miten nettipropagandan levittäjät toimivat?
- Millaista on tehokas nettipropaganda?

VALEUUTISET JA NETTITROLLIT

- Trollaus on provosoivien viestien lähettämistä nettikeskusteluihin. Käytännössä trollaus muistuttaa netissä tapahtuvaa kiusaamista.
 - Liberaalin demokratian vastaiset poliittiset liikkeet ja diktatuurit harjoittavat laajamittaista propagandatrollausta.
- Valeuutinen on netissä levitettävä väärä tieto. Valeuutiset jakaantuvat kolmeen eri luokkaan:
 - Misinformaatio: virheellinen informaatio
 - Disinformaatio: tarkoituksellinen valehtelu
 - Malinformaatio: toden informaation pahantahtoinen levitteleminen
- Valeuutiset paljastetaan faktantarkastuksella, trollit selvittelemällä taustoja.

EPÄILYTTÄVÄN INFORMAATION TUNNUSMERKKEJÄ (FAKTABAARI)

1. Viestiä toistetaan tiheään
2. Viestissä on huomiota herättäviä kuvia
3. Viesti vetoaa vahvasti tunteisiin
4. Viesti nojaa tarinankerrontaan
5. Viestin lähteet ovat outoja (esim. viesti piilottaa oman alkuperämaansa)
6. Hakukoneet löytävät saman viestin vanhemmilla päiväyksillä
7. Viestin kuvat löytyvät toisista yhteyksistä
8. Viestin levittäjä levittää muuta epäilyttävää materiaalia

VALEINFORMAATION TYYPIT

1. Satiiri: voi johtaa harhaan
2. Väärä yhteys: otsikot tai kuvat eivät tue viestin sisältöä
3. Harhaanjohtaja: informaatiota käytetään luomaan harhaanjohtava kokonaiskuva
4. Väärä konteksti: asiat irrotetaan asiayhteydestään
5. Huijari: tekeytyy aidoksi tietolähteeksi
6. Manipuloija: harhauttaa muokkaamalla informaatiota ja irrottamalla asioita yhteyksistään
7. Valehtelija: sepittää sisältöjä petkuttaakseen ja vahingoittaakseen

FAKTANTARKASTUS

- Faktantarkastus: vertaa materiaalia luotettaviin lähteisiin
 - Paikkaansapitävyys, myös viestin motiivit ja lähteet kannattaa selvittää
- Luotettavia tietolähteitä:
 - Uutiskanavat YLE, MTV,... (varo diktatuurimaiden propagandakanavia!)
 - Tietosanakirjat: Wikipedia, Britannica...
 - Poliittisesti puolueettomat viranomaiset: Tilastokeskus, THL
 - Tilastopalvelut: World in Data, Tilastokeskus...
 - Tutkijat: Helsingin yliopisto (www.helsinki.fi), Etsi Ekspertti (www.etsixpertti.fi)
 - Aineenopettajat

VALEINFORMAATION TUTKIMUSTEHTÄVÄ

- Vastaa tehtäviin Flingaan!
- Rokotekriittinen sivusto Totuus rokotteista (www.totuusrokotteista.fi) on julkaissut 12 väitettä rokotteista (<http://totuusrokotteista.fi/10-faktaa-rokotteista/>). Tarkasta väite ”Rokotteet eivät yleensä estä sairastumista.” Onko se mis-, dis-, malinformaatiota vai tosi? Mainitse käyttämäsi lähde!

TAUSTASELVITYKSEN TYÖKALUJA

- Informaatiolähteiden taustojen selvittäminen auttaa niiden luotettavuuden arvioinnissa ja trollien paljastamisessa.
 - Toimiiko kuin aito tietolähde vai kuin robotti?
 - Onko tieto kierrätetty jostain muualta?
 - Mitä yhteyksiä lähteellä on? Miten ne vaikuttavat luotettavuuteen?
- Kuvien haku netistä: www.google.fi/, kuvahaun Lataa kuva (hakusanan kameranappi + tiedoston lähetys)
- Asiantuntijat: www.etsixpertti.fi, www.linkedin.com
- Some-jäljet: FB:n hakutoiminto, TruthNest (www.truthnest.com)
- Vanhat sivut: Wayback Machine, web.archive.org
- Kartat: Google Maps, Plane Finder, Ship Finder

VALEINFORMAATION TUTKIMUSTEHTÄVÄ

- Vastaa tehtäviin Flingaan!
- Marinin hallitus on joutunut naisvihaisen kritiikin kohteeksi. Yksi kritiikin ilmentymistä oli ”tyttöhallitus”-meemi (<https://twitter.com/plansuomi/status/1311635791022616576>).
- Selvitä, onko tyttöhallitus-kuvaa käytetty aikaisemmin. Mitkä ovat sen lähteet?
- Onko tyttöhallitus-kuvaa levittänyt Kalle Janatuinen (<https://twitter.com/kallejanatuinen>) aito henkilö vai trollitili? Perustele vastauksesi!

Lähde:
Radio Nova

PALJASTA OMA TROLLI/VALEUUTINEN!

- Paljasta trolli tai valeuutinen! Laita linkki ja perusteet Flingaan.

